

วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

นางสาวสุนทรี ควงทิพย์

005805

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๕

ISBN 974-561-571-4

1 17981303

AN ANALYSIS OF THE FOLK LITERATURE, IN TAMBOL THAMAI,
AMPHOE PHRAN KRATAI, CHANGWAT KAMPHAENG PHET

Miss Soontaree Dountipaya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Secondary Education
Graduate School
Chulalongkorn University
1982
ISBN 974-561-571-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่าย จังหวัด
กำแพงเพชร

โดย นางสาวสุนทร ดวงทิพย์

ภาควิชา มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *สมชาย งาม* ..... คณบดี บัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *สุจิต เตียรชอบ* ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เตียรชอบ)

..... *จารุณี กองพลพรหม* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม)

..... *สายใจ อินทรมพรมย์* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สายใจ อินทรมพรมย์)

..... *สุวัฒนา อุทัยรัตน์* ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุวัฒนา อุทัยรัตน์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอรานกระต่าย จังหวัด
กำแพงเพชร

ชื่อนิสิต นางสาวสุนทรี ดวงทิพย์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรหม

ภาควิชา มัธยมศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๒๕

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อรวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอรานกระต่าย จังหวัด
กำแพงเพชร ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
๒. เพื่อจำแนกและจัดหมวดหมู่วรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้
๓. เพื่อวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านในด้านโครงสร้าง ด้านประวัติและสภาพแวดล้อม
ทางภูมิศาสตร์ ด้านครอบครัวและ เศรษฐกิจ ด้านความ เชื่อและค่านิยม
๔. เพื่อประมวลความคิดเห็นของครูและอาจารย์ ในจังหวัดกำแพงเพชร ในเรื่อง
คุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้าน

วิธีดำเนินการ

๑. รวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านโดยใช้แถบบันทึก เสียง
๒. จำแนกวรรณกรรมพื้นบ้านที่รวบรวมได้ตามรูปแบบ
๓. วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านแต่ละประเภทตามแบบวิเคราะห์ที่ได้สร้างขึ้น
๔. สอดถามครูและอาจารย์ในจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน ๑๐๐ คน โดยวิธี
สุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย นำเสนอ

ผลในรูปตารางและการบรรยาย

ผลของการวิจัย

ผู้วิจัยรวบรวมวรรณกรรมพื้นฐานตำบลท่าไม้ได้ทั้งหมด ๔๒ เรื่อง จำแนกประเภทตามรูปแบบได้เป็นนิทาน ๓๖ เรื่อง แบ่งย่อยเป็นนิทานทรงเครื่อง ๑๓ เรื่อง นิทานคติ ๑๗ เรื่อง นิทานเรื่องสัตว์ ๑๐ เรื่อง นิทานสั้นมุขตลก ๑๑ เรื่อง นิทานมุขตลกหยาบโหลน ๗ เรื่อง นิทานมุขตลกเรื่องไม้ ๑๑ เรื่อง นิทานมุขตลกเจ้าปัญญา ๗ เรื่อง นิยาย ๖ เรื่อง และประวัติ ๑๐ เรื่อง โครงสร้างของนิทานและนิยายมีความสอดคล้อง และมีลักษณะร่วมกับกฎติกตำบลรรพ์ของวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกซิล ออลริค วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ได้สะท้อนให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมของตำบลท่าไม้ เป็นป่าทึบชาวบ้านมีอาชีพตัดไม้ จึงเรียกชื่อตำบลว่าท่าไม้ เพราะเป็นที่ที่ชาวบ้านเอาไม้มากองรวมไว้เพื่อนำไปขาย ครอบครัวของชาวท่าไม้เป็นครอบครัวเริ่มต้น บิดาหรือสามี เป็นผู้เลี้ยงดูและมีอำนาจในการปกครองครอบครัว ครอบครัวมีหน้าที่ผลิตอาหารและบริโภคอาหารที่ผลิตได้ ชาวบ้านเชื่อใน เรื่องกฎแห่งกรรมว่าคนที่ทำดีย่อมได้รับผลดี เชื่อว่าป่าผีผี เป็นผู้ดูแลจึงต้องบวงสรวง คำนิยมที่ปรากฏในวรรณกรรมพื้นบ้านท่าไม้ได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนา คือ ความ เชื่อ เทื่อ เผื่อแผ่ มี เมตตากรุณา ความซื่อสัตย์และความกตัญญู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า ครูและอาจารย์ในจังหวัดกำแพงเพชร มีความเห็นว่า วรรณกรรมพื้นบ้านมีคุณค่าและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบการ เรียนการสอน ได้มาก แต่ครูและอาจารย์ยังขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้าน และขาดทักษะในการนำวรรณกรรมพื้นบ้านไปใช้ประกอบการ เรียนการสอน ควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวรรณกรรมพื้นบ้าน และจัดบท เรียบให้ มี เนื้อหา เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นบ้าน เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ดำเนินการ เรียนการสอนต่อไป

Thesis Title   An Analysis of The Folk Literature, in Tambol
 Thamai, Amphoe Phrankratai, Changwat Kamphaengphet

Name   Miss Soontaree Doungtipaya

Thesis Advisor   Assistant Professor Jarunee Kongpolprom

Department   Secondary Education

Academic Year   1982

ABSTRACT

Purposes

1. To collect folk literature in written form in Tambol Thamai, Amphoe Prankratai, Changwat Kamphaengphet .
2. To Classify folk literature.
3. To analyze folk literature according to the structure, history and physical environment, family living and economics, belief and values.
4. To summarize the opinions of teachers in Changwat Kamphaengphet about the value of folk literature and the application of folk literature for the instruction.

Procedures

1. Using the tape recorder to collect the folk literature.
2. Classifying the collected data into different form.

3. Analyzing each folk literature by using the instrument developed by the researcher

4. Collecting data from 100 teachers by using Questionnaire and computed those data into percentages and mean, presenting those computed data in table with description.

Finding

There were 92 folk literature in Tambol Thamai consisted of 76 tales which classified into 14 romantic tales 17 didactic tales 7 animal tales 13 jests 7 obscene jests 7 boastful jests 11 clever people's jests 6 local legends and 10 historicals. The structures of tales and local legends coincided and related to the Axel Olrik's Epic laws of Folk Narrative. The Tambol Thamai's folk literature reflexed its own environment as a jungle. Most villagers were woodcutters. The village named Tambol Thamai because this was the places where the villager piled all trunks of wood up before selling. The kind of families in Tambol Thamai was Nuclear Family. Father or husband was the family guardian. Each family consume of what they had produced. People believed in law of Action that do good receive good. They believed that there were spirits in the jungle so they had to pray to those spirits. The value appeared in the folk literature was influenced from Buddhism. They were helping each other, kindness, faithful and gratefulness.

The teachers in Changwat Kamphaengphet expressed their opinions that folk literature was worthy and could be applied in teach their language and did not know how to implement in teaching. It was recommended that folk literature should be publicized and added in the content of thai language.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะความกรุณา และความช่วยเหลือจาก ผู้ช่วย-
ศาสตราจารย์ จารุณี กองพลพรม อาจารย์ที่ปรึกษาริทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ
ชี้แนะให้เกิดความคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รองศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ
ได้กรุณาเสนอแนะแนวทางการวิจัย อาจารย์ ดร. สุวัฒนา อุทัยรัตน์ ได้กรุณาให้คำปรึกษา
ทางด้านสถิติ อาจารย์ ดร.ประจักษ์ สายแสง กรุณาให้คำปรึกษา ให้กำลังใจและช่วยตรวจแบบ
วิเคราะห์ห้วงธรรมกรมพื้นบ้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สายหู รองศาสตราจารย์
ดร.สิทธา พิณภูวตล อาจารย์ ธีรัช ปุณโณทก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวน เพชรแก้ว
ที่ได้รับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข และเสนอแนะแนวทางในการสร้างแบบวิเคราะห์ห้วงธรรมกรม
พื้นบ้าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์ สมชาย ตันติสันติสม อาจารย์ เอมอร
เนียมน้อย อาจารย์ ประจวบ ทิพย์ปรีชา ซึ่งได้ช่วยเหลือเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น
อาจารย์ ปราณี เพชรแก้ว อาจารย์ มานิตา ศรีสาคร อาจารย์ สุชาติ วงศ์สุวรรณ
อาจารย์ เนาวรัตน์ สรินทร์ ได้ช่วยแก้ปัญหาและให้คำปรึกษา และคุณอุทัย วรสุวรรณรักษ์
ได้ช่วยพิสูจน์อักษรและให้คำปรึกษาด้านต่าง ๆ

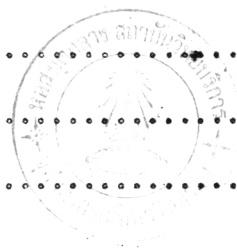
ขอขอบคุณ นายที กุลมิ่ง นางสาวจินตนา กุลมิ่ง คุณคำเกิง จำปา ตลอดจน
วิทยากรและชาวบ้านท่าไม้ทุกคน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

สุนทรี ดวงทิพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฅ
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๐
ขอบเขตของการวิจัย	๑๑
ข้อตกลงเบื้องต้น	๑๑
ประโยชน์ของการวิจัย	๑๒
คำจำกัดความในการวิจัย	๑๒
๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๓
ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมพื้นบ้าน	๑๓
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นบ้าน	๓๑
ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น	๔๙
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๑
ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย	๗๑
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๓
ตัวอย่างประชากร	๗๔
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๔
การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๔

บทที่	หน้า
๔ วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้	๗๖
การแบ่งวรรณกรรมพื้นบ้านตามรูปแบบ	๗๖
การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทนิทาน	๗๘
การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทนิยาย	๘๖
การวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านประเภทประวัติ	๑๐๓
๕ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	๑๐๖
๖ สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	๑๒๒
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๒๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒๒
สรุปผลการวิจัย	๑๒๓
สรุปผลการวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้	๑๒๓
สรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถาม	๑๒๕
อภิปรายผล	๑๒๗
ข้อเสนอแนะ	๑๒๘
บรรณานุกรม	๑๓๐
ภาคผนวก	๑๓๘
ประวัติผู้วิจัย	๓๔๕

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑ จำนวนครัวเรือนแยกเป็นรายหมู่บ้าน	๕๗
๒ จำนวนประชากรแยกเป็นรายหมู่บ้าน	๖๑
๓ ลักษณะประชากรแยกประเภทตามอายุ	๖๒
๔ แสดงจำนวนครูและนักเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๒๔	๖๔
๕ แสดงสถานภาพของครูและอาจารย์ที่เป็นตัวอย่างประชากร	๑๐๗
๖ แสดงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของวรรณกรรมพื้นบ้าน	๑๐๘
๗ แสดงสถานที่ที่เคยฟังวรรณกรรมพื้นบ้าน	๑๑๐
๘ แสดงบุคคลที่เคยเล่าวรรณกรรมพื้นบ้านให้ฟัง	๑๑๑
๙ แสดงวรรณกรรมพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ที่เคยได้ฟัง	๑๑๒
๑๐ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้าน	๑๑๓
๑๑ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวรรณกรรมพื้นบ้านไปใช้สอนนักเรียน ระดับต่าง ๆ	๑๑๔
๑๒ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวรรณกรรมพื้นบ้านไปใช้ประกอบการ สอนในชั้นต่าง ๆ	๑๑๕
๑๓ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวรรณกรรมพื้นบ้านไปใช้ฝึกทักษะวิชา ภาษาไทย	๑๑๖
๑๔ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวรรณกรรมพื้นบ้านไปจัดกิจกรรม	๑๑๗
๑๕ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการนำวรรณกรรมพื้นบ้าน ไปใช้ประกอบการเรียนการสอน	๑๑๘

แผนที่

หน้า

๑	แผนที่จังหวัดกำแพงเพชร	๕๑
๒	แผนที่อำเภอพรานกระต่าย	๕๓
๓	แผนที่ตำบลท่าไม้	๖๐